

**VIEŠOJI ĮSTAIGA KAUNO RAJONO TURIZMO IR VERSLO
INFORMACIJOS CENTRAS, 303012249**

PATVIRTINTA

2021-05-24 Įsak. Nr. DS-11

**LAIVO KAPITONO
SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA**

Nr. 8

I. BENDROJI DALIS

1.1. Dirbti laivo kapitonu **VŠĮ KAUNO RAJONO TURIZMO IR VERSLO INFORMACIJOS CENTRE** gali ne jaunesnis kaip 18 metų amžiaus, turintis ne žemesnę kaip vidurinę išsilavinimą ir turintis galiojantį laivo kapitono (laivavedžio) kvalifikacinį pažymėjimą, atsakingas, puikiai žinantis Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto kodeksą, Europos vidaus vandenų kelių transporto taisykles, vandens kelių ženklus, laivų signalizacijos ženklus, pasitikrinęs sveikatą ir instrukuotas įstaigos vadovo nustatyta tvarka.

1.2. Darbuotojas turi būti supažindintas su:

1.2.1. įstaigoje paskirtais darbuotojais, atsakingais už pirmosios pagalbos suteikimą, gelbėjimo darbų organizavimą, gaisrų gesinimo ir evakavimo priemonėmis ir kokios priemonės, kilus pavojui, bus panaudotos darbuotojų sveikatai ir gyvybei apsaugoti;

1.2.2. įstaigos darbo tvarkos taisyklėmis.

1.3. Kapitonas privalo nuolat kontroliuoti, kaip laivo įgulos nariai vykdo saugos darbe reikalavimus.

1.4. Darbuotojo darbo ir poilsio režimas nustatomas pagal įstaigos darbo tvarkos taisykles. Al režimu laivas gali plaukioti ne ilgiau kaip 14 valandų per parą ir per 24 valandas turi padaryti 8 valandų nepertraukiamą pertrauką.

1.5. Laivo kapitonas turi teisę reikalauti, kad laivo įgulos nariai atliktų reikiamos trukmės (kad ir kiek tai truktu) avarinį, avralinį ar kokį kitą darbą, jeigu to reikia laivo, laive esančių žmonių ar krovinio saugumui užtikrinti ar suteikti pagalbą kitiems skęstantiems laivams ar žmonėms. Atliekant minimus darbus, laivo kapitonas gali laikinai sustabdyti darbo ir poilsio grafiko taikymą tol, kol vykdomi paminėti darbai. Šiuos darbus atlikus, kapitonas užtikrina, kad įgulos nariams, kurie dirbo pagal grafiką numatytu poilsio laiku, būtų suteikta pakankamai poilsio.

1.6. Laivo kapitonas privalo:

1.6.1. vykdyti įstaigos vadovo įsakymus;

1.6.2. periodiškai pasitikrinti sveikatą pagal įstaigoje sudarytą grafiką;

1.6.3. rūpintis priskirto laivo, jo įgulos, pervežamų keleivių bei bagažo saugumu.

- 1.6.4. užtikrinti laivo įrangos darbinę būklę, nuolatinę techninę priežiūrą ir laiku atliktus remontus;
- 1.6.5. būti pasirengęs veikti avarinėse situacijose, turėti reikalingą įrangą ir priemones;
- 1.6.6. mokėti suteikti pirmąją pagalbą nelaimingo atsitikimo atveju.
- 1.7. Laivo kapitonui draudžiama ateiti į darbą neblaiviam, darbo metu vartoti alkoholinius gėrimus, narkotines bei toksines medžiagas.
- 1.8. Susirgus ar susižeidus pranešti įstaigos vadovui ir kreiptis į gydymo įstaigą.
- 1.9. Asmens higienos reikalavimai:
 - 1.9.1. darbo vietoje nelaikyti ir nevalgyti maisto produktų;
 - 1.9.2. po darbo ir prieš pertraukas švariai nusiplauti su muilu rankas;
 - 1.9.3. draudžiama dėvėti naftos produktais ir kitais teršalais suteptus darbo drabužius;
 - 1.9.4. sutepus rankas ar kitas kūno dalis naftos produktais, nuplauti tam skirtomis priemonėmis. Draudžiama rankas plauti skiedikliais, acetonu, naftos produktais ir kitomis ne tam skirtomis priemonėmis.
- 1.10. Atliekant pavojingus darbus, laivo kapitonas privalo užtikrinti darbų atlikimą laikantis šių Taisyklių:
 - 1.10.1. patikrinti naudojamos įrangos ir įrankių, taip pat asmeninių apsauginių priemonių patikimumą ir tvarkingumą;
 - 1.10.2. instrukuoti dirbančiuosius technologijos ir darbų saugos klausimais;
 - 1.10.3. užtikrinti asmeninių apsaugos priemonių panaudojimą;
 - 1.10.4. paskirstyti dirbančiuosius priklausomai nuo jų kvalifikacijos ir darbų pobūdžio;
 - 1.10.5. pastatyti gerai matomus, o tamsiu paros metu – apšviestus saugos ženklus, plakatus, perspėjamuosius užrašus, aptvarus arba paskirti budėtojus.
- 1.11. Pavojingų ir retai atliekamų darbų (audros sąlygomis, laivo įvedimas į doką, avariniai darbai) atlikimo saugumą turi užtikrinti kapitonas.
- 1.12. Rūkyti laive leidžiama tik tam skirtose vietose, nustatytose laivo kapitano įsakymu.
- 1.13. Draudžiama:
 - 1.13.1. gabenti ir saugoti sprogias, lengvai užsiliepsnojančias ir kitokias degias pavojingas medžiagas, tarp jų dujinius balionėlius ir benziną kišeniniams žiebtuvėliams;
 - 1.13.2. valyti baldus benzinu, kitais degiaisiais skysčiais;
 - 1.13.3. eksploatuoti šviestuvus be apsauginių gaubtų;
- 1.14. Už šios instrukcijos nurodymų nevykdymą, darbuotojui taikoma Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta atsakomybė.

II. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI, SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

- 2.1. Pavojingi ir kenksmingi veiksniai:
 - 2.1.1. paslydimas, pargriuvimas dėl netinkamos darbo aplinkos būklės (nešvarūs, slidūs paviršiai) bei netinkamos (slidžios ir kt.) avalynės – galimos įvairaus sunkumo traumos: kaulų lūžiai, kaulų ir raumenų sistemos sužalojimai;

- 2.1.2. netinkamas mikroklimatas (temperatūra, drėgmė ir t.t.) darbo vietoje - neigiamas poveikis organizmui;
 - 2.1.3. nepakankamas darbo vietos ir darbo zonos apšviestumas – esant nepakankamam apšviestumui padidėja akių nuovargis, padidėja klaidos galimybė;
 - 2.1.4. laivo siūbavimas - gali sukelti vestibuliarinio aparato funkcinius sutrikimus;
 - 2.1.5. vibracija, triukšmas gali sukelti vestibuliarinio aparato, centrinės nervų sistemos pakitimus, vidaus organų susirgimų paūmėjimus, koordinacijos sutrikimus lipant trapais, laiptais.
 - 2.1.6. iškritimas į vandenį iš laivo, nuo trapo - rizika persalti, nuskęsti.
- 2.2. Darbdavys, įvertinęs kenksmingus ir pavojingus veiksnius, privalo nemokamai aprūpinti darbuotoją asmeninėmis apsaugos priemonėmis.
- 2.2.1. darbo kostiumas;
 - 2.2.2. galvos apdangalas (kepurė);
 - 2.2.3. darbo pirštinės;
 - 2.2.4. darbo avalynė;
 - 2.2.5. liempaltis (lietaus apsiaustas);
- dirbant šaltu metų laiku išduodama papildomai:
- 2.2.6. pašiltintas darbo kostiumas;
 - 2.2.7. pašiltinta darbo avalynė .
- 2.3. Kiekviena asmeninė apsaugos priemonė turi:
- 2.3.1. apsaugoti nuo galimų kenksmingų, pavojingų veiksnių, esančių darbo aplinkoje, nesukeldama didesnės rizikos darbuotojo sveikatai ir saugai;
 - 2.3.2. atitikti ergonominius reikalavimus ir darbuotojo esamą sveikatos būklę;
 - 2.3.3. tikti (būti atitinkamai priderinta) darbuotojui.
- 2.4. Darbdavys:
- 2.4.1. esant reikalui turi teisę nemokamai išduoti darbuotojui daugiau asmeninių apsaugos priemonių negu numatyta pagal asmeninių apsauginių priemonių sąrašą;
 - 2.4.2. turi kontroliuoti ar asmeninės apsaugos priemonės, kuriomis aprūpinamas darbuotojas, turi privalomą atitikties žymą arba sertifikatą, įrodantį, kad jos atitinka galiojančių saugos ir sveikatos norminių aktų reikalavimus;
 - 2.4.3. užtikrinti, kad asmeninės apsaugos priemonės būtų laikomos, naudojamos, valomos, techniškai prižiūrimos, esant reikalui dezinfekuojamos bei aprūpinamos atsarginėmis dalimis priemonės gamintojo pateiktoje informacijoje (instrukcijoje) nustatyta tvarka;
 - 2.4.4. išduoti pakaitinius asmeninių apsaugos priemonių komplektus jų valymo, skalbimo, taisymo ir nukenksminimo metu;
 - 2.4.5. vertinti esamas darbo sąlygas ir nustatyti asmeninių apsaugos priemonių naudojimo trukmę pagal įmonių gamintojų instrukcijas.
- 2.5. Laivo kapitonas privalo:
- 2.5.1. dirbti su asmeninėmis apsaugos priemonėmis;

2.5.2. rūpestingai prižiūrėti ir naudoti pagal paskirtį asmenines apsaugos priemones; laiku pranešti tiesioginiam vadovui apie jų nusidėvėjimą, užteršimą, netinkamumą naudoti ir apie tai, kad baigiasi jų naudojimo terminas;

2.5.3. įstatymų nustatyta tvarka atlyginti nuostolius, jeigu asmeninė apsaugos priemonė dėl jo kaltės dingo arba buvo sugadinta.

2.6. Asmeninė apsaugos priemonė yra darbdavio nuosavybė, todėl ją darbuotojas turi gražinti išeidamas iš darbo, pereidamas į kitą darbą toje pačioje įmonėje, kur ši priemonė nenumatyta pagal darbo aplinkos rizikingumą. Asmeninė apsaugos priemonė turi būti keičiama, kai ji susidėvi.

III. DARBUOTOJO VEIKSMAI PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ

3.1. Kartu su laivo įgulos nariu - upeiviu krante saugoma valtimi nuplaukti prie stovinčio laivo, įsitikinti, kad laivo grimzlė normali, saugiai į laivą įlipti. Priimti laivą iš apsaugos. Apsirengti tvarkingus ir tinkamo dydžio darbo drabužius (kai drabužiai yra saugomi laive), užsisagstyti juos, apsiauti darbo avalynę, patikrinti asmenines apsaugos priemones ir naudoti jas pagal paskirtį.

3.2. Patikrinti laivo įrangos stovį ir atlikti reikalingus paruošiamuosius plaukimui darbus:

3.3. Patikrinti švarą ir tvarką laive, esant reikalui, sutvarkyti;

3.3.1. patikrinti įrankių būklę ir komplektiškumą, alyvos lygį ir kokybę variklio karterijoje, laivo variklio bake esamą degalų kiekį, jei reikia papildyti;

3.3.2. apžiūrėti degalų tiekimo varikliui įrangą, įsitikinti, kad nėra jokių degalų nutekėjimų į išorę, kad valdymo jungtys tvarkingos, plaukiojimo metu nekils avarinių situacijų;

3.3.3. patikrinti valdymo pultą, vairavimo įrangą, laivo valdymo ir kontrolės prietaisus;

3.3.4. patikrinti signalines šviesas, apšvietimo žibintus ir kitą signalizacijos įrangą;

3.3.5. įsitikinti, kad laive privalomos gelbėjimo priemonės, pirminės gaisro gesinimo priemonės, pirmosios medicinos pagalbos suteikimo priemonės yra pilname komplekte, tvarkingos, joms skirtose vietose.

3.4. Įsitikinus, kad laivas neturi jokių pažeidimų, galinčių grėsti laivo ir keleivių saugumui, užvest variklį ir įsitikinti, kad jo valdymas tinkamai veikia.

3.5. Pakėlus inkarą, plaukti ir prisišvartuoti numatytoje prieplaukoje.

IV. DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU

4.1. Laivo kapitonas privalo rūpintis, kad laivo trapai ir laipteliai būtų saugioje padėtyje ir tvarkingi, jų lejeriniai aptvarai būtų tvarkingi, o tamsiu paros metu trapas ir laipteliai būtų reikiamai apšviesti.

4.2. Reide stovinčių laivų užbortiniai trapai turi būti įkelti. Juos nuleisti leidžiama tik įlaipinant ir išlaipinant žmones į/iš laivo.

4.3. Tais atvejais, kai žmonės įlaipinami per prisišvartuotus prie laivo borto pontonus, užbortiniai trapai gali būti visą laiką nepakelti, kol prie laivo borto yra aptvertas pontonas. Prie nuleisto užbortinio trapo turi būti budėtojas.

4.4. Pereiti nuo kranto į laivą ir atgal, iš laivo į laivą leidžiama tik patikimai pritvirtintais trapais ir laipteliais.

4.5. Draudžiama pereiti nuo laivo ant krantinės neužbaigus švartavimo operacijos.

- 4.6. Einant nuožulniu trapu, ranka reikia laikyti už turėklo.
- 4.7. Keleiviniuose laivuose prieš keleivių įlaipinimą arba išlaipinimą trapus ir pusiau trapus turi apžiūrėti kapitonas.
- 4.8. Įlaipinant keleivius į laivą ir išlaipinant iš jo turi būti stebima, kaip laikomasi saugos reikalavimų einant trapu.
- 4.9. Prie darbinėje padėtyje esančių trapo, aikštelės arba laiptelių laive turi būti gelbėjimosi ratas su prie jo pritvirtinta ne trumpesne kaip 27,5 m virve.
- 4.10. Žiemos metu nuo trapų ir laiptelių visuomet turi būti nuvalytas sniegas, ledas ir pabarstyta smėliu.
- 4.11. Naudoti perėjimo tiltelius, nuožulnias aikšteles, pasvirusius daugiau kaip 30° horizonto atžvilgiu, draudžiama.
- 4.12. Medinius trapus būtina apdoroti pokostu.
- 4.13. Jei trapas netvarkingas, prie jo priėjimas turi būti skersai užtvertas grandine ir pakabintas draudžiamasis ženklas „PRAĖJIMAS DRAUDŽIAMAS“. Priėjimai prie trapų turi būti laisvi.
- 4.14. Budėtojas prie trapo turi stebėti, kad būtų laikomasi eiliškumo ir nebūtų lipama „koja kojon“.
- 4.15. Lipant trapu draudžiamas:
- 4.15.1. žmonių susitelkimas aikštelėse (daugiau kaip dviejų žmonių);
 - 4.15.2. priešinių srautų judėjimas vienos krypties trapais.
 - 4.15.3. jei trapo ar laiptelių posvyris horizonto atžvilgiu daugiau kaip 45°, žmonėms draudžiama įlipti ir išlipti su didesniu kaip 20 kg kroviniu.
- 4.16. Draudžiama mėtyti ir transportuoti sunkius daiktus laipteliais ir trapais. Daiktus, kurių masė daugiau kaip 50 kg, reikia transportuoti krovininiais laiptais.
- 4.17. Draudžiama laive vežti degias, sprogstančias, dvokiančias, gailias medžiagas, suslėgtas ar suskystintas dujas, išskyrus dujas portatyviniuose balionuose, smailius, pjaunančius daiktus, nesuvyniotus daiktus, kurie gali sutepti laivo sėdinių apmušalus ar keleivių drabužius, bagažą, trukdantį praėjimui, šaunamuosius ginklus be apvalkalų.
- 4.18. Leidžiama vežti gyvūnus taip, kad kelionės metu gyvūnai nesusižalotų, nepatirtų nereikalingo streso ir būtų užtikrintas jų saugumas. Gyvūnus keleivis pagal galimybę turi vežti specialiuose konteineriuose, kurie turi būti pakankamo ploto ir aukščio, atsižvelgiant į gyvūnų rūšį, dydį ir planuojamos kelionės pobūdį. Gyvūnus vežantis keleivis privalo užtikrinti, kad gyvūnai nekeltų grėsmės kitiems keleiviams, jų bagažui ir laivui. Ne konteineriuose vežami šunys turi būti su antsnukiais ir pririšti. Už gyvūnų priežiūrą ir maitinimą atsako juos vežantis keleivis.
- 4.19. Laivą valdyti laikantis saugios laivybos taisyklių.
- 4.20. Visada turi plaukti saugiu greičiu ir jo neviršyti.
- 4.21. Valdydamas laivą, laivo kapitonas privalo siekti išvengti:
- 4.21.1. grėsmės žmonių gyvybei;
 - 4.21.2. laivų ar plūdriųjų medžiagų junginių, krantų ir įvairių statinių bei įrenginių, esančių laivybos kelyje ar greta jo, pažeidimų;
 - 4.21.3. kliūčių laivybai sudarymo;
 - 4.21.4. žalos įgulos nariams ir kitiems asmenims, esantiems laive, uosto ar prieplaukos

statiniams bei aplinkai padarymo.

- 4.22. Plaukiojimo metu prie vairo rato turi būti bent vienas kvalifikuotas laivo įgulos narys.
- 4.23. Draudžiama išmesti, išpilti ar išleisti iš laivų į vandenų kelią eksploatuojant laivą susidarančias atliekas, kurių sudėtyje yra alyvų ar tepalų, taip pat ūkines šiukšles, valymo atliekas, nuotekas ir kitas ypatingas atliekas.
- 4.24. Draudžiama išmesti, išleisti arba leisti įkristi ar nutekėti į vandenų kelią kokiems nors daiktams ar medžiagoms, kurios gali sudaryti kliūtis ar pavojų laivybai arba kitiems vandenų kelio naudotojams.
- 4.25. Baigus plaukiojimą, laivo stovėjimo vietą reikia pasirinkti kuo arčiau kranto, kiek tai laivui padaryti leidžia grimzlė ir vietos sąlygos, ir bet koku atveju taip, kad netrukdytų laivybai.
- 4.26. Laivas turi būti pastatytas nuleistu inkaru ar prišvartuotas taip, kad negalėtų keisti padėties ir kelti pavojaus kitiems laivams ar jiems trukdyti, atsižvelgiant, pavyzdžiui, į vėją, vandens lygio kitimus bei įsiurbimą ir bangavimą.
- 4.27. Laivo negalima statyti vietose, kuriose draudžia saugios laivybos taisyklės.
- 4.28. Pildant laive degalus, draudžiama atlikti bet kokius darbus naudojant atvirą ugnį, prie pildymo vietos turi būti kilnojamas gesintuvas, brezentinis arba veltinis impregnuotas nedegus užklotas.
- 4.29. Švartuojantis ar nuplaukiant nuo sekumos draudžiama naudoti medžius, parapetus, stulpus, stulpelius, kolonas, metalines kopėčias, turėklus ir t. t.

V. DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJAIS

- 5.1. Kilus gaisrui:
 - 5.1.1. įgulos nariams, esantiems šalia gaisro židinio patalpos, pranešti apie gaisrą pradėti gesinti gaisrą esamomis gaisro gesinimo priemonėmis;
 - 5.1.2. organizuoti žmonių gelbėjimą ir gaisro gesinime nedalyvaujančių asmenų evakuaciją iš laivo arba į nepavojingą vietą laive;
 - 5.1.3. sustabdyti laivo judėjimą arba jį pasukti ir plaukti tokiu kursu ir greičiu, kad gesinant gaisrą būtų išnaudotas vėjas;
 - 5.1.4. keleivių gelbėjimas (evakavimas iš pavojingų zonų) turi būti pirmutinė pareiga, organizuota kartu su gaisro gesinimo veiksmais.
- 5.2. Įvykus nelaimingam atsitikimui darbe, pakeliui į darbą arba iš darbo:
 - 5.2.1. suteikti nukentėjusiajam pirmąją medicinos pagalbą, nedelsiant esant reikalui, iškviesti greitąją medicinos pagalbą bendruoju pagalbos tel. 112 arba kreiptis į artimiausią gydymo įstaigą;
 - 5.2.2. informuoti įstaigos vadovą;
 - 5.2.3. darbo vietą ir įrenginių būklę, iki bus pradėtas tirti nelaimingas atsitikimas, reikia išlaikyti tokią, kokia buvo nelaimingo atsitikimo metu. Jei tai kelia pavojų aplinkinių žmonių gyvybei ar sveikatai, gali būti daromi tik būtiniausi pakeitimai, įforminus laisvos formos aktu.

VI. DARBUOTOJO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

- 6.1. Pastatyti laivą į jo laikymui skirtą vietą. laikantis reikalavimų išjungti laivo variklį ir atlikti reikalingus priežiūros bei aptarnavimo darbus. Imtis priemonių, kad nebūtų galima be kapitono žinios

laivu pasinaudoti.

- 6.2. Laivą išvalyti, sutvarkyti, surinktas atliekas, nešvarumus sudėti į jiems skirtą vietą krante.
- 6.3. Priduoti laivą apsaugai.
- 6.4. Šiltu vandeniu su muilu nusiplauti rankas ir nusiprausti. Negalima plauti rankų ne tam tikslui skirtomis priemonėmis.
- 6.5. Informuoti įstaigos vadovą, jei darbo metu susižeidė ar patyrė ūmių sveikatos sutrikimų.

Parengė:

S A U G A U S
D A R B O
C E N T R A S